

УДК 640.41:332.1

Герасимчук З. В., д.е.н., професор,
Сидорук С.В., аспірантка
Луцький національний технічний університет

МЕТОДИКА ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ РИНКУ ГОТЕЛЬНИХ ПОСЛУГ В РЕГІОНІ

У статті обґрунтовано питання ефективності територіальної організації ринку готельних послуг в регіоні. Побудовано систему показників та визначені методичні підходи до їх обчислення.

Ключові слова: готельна послуга, ринок готельних послуг, територіальна організація.

Gerasimchuk Z.V., Sidoruk S.V.

METHOD OF EVALUATION OF THE TERRITORIAL MARKET OF HOTEL SERVICES IN THE REGION

In the article of обґрунтовано question of efficiency of territorial organization of market of hotel services in a region. The system of indexes is built and the methodical going is certain near their calculation.

Keywords: hotel favour, market of hotel services, territorial organization.

Герасимчук З.В., Сидорук С.В.

МЕТОДИКА ОЦЕНКИ ЭФФЕКТИВНОСТИ ТЕРРИТОРИАЛЬНОЙ ОРГАНИЗАЦИИ РЫНКА ГОСТИНИЧНЫХ УСЛУГ В РЕГИОНЕ

В статье обоснованы вопросы эффективности территориальной организации рынка гостиничных услуг в регионе. Построена система показателей и определены методические подходы к их вычисления.

Ключевые слова: гостиничная услуга, рынок гостиничных услуг, территориальная организация.

Постановка проблеми у загальному її вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними знаннями. Для того, щоб правильно розвивати готельний бізнес, необхідно кількісно оцінити тенденції, що відбуваються на регіональному ринку готельних послуг, дати їм узагальнену оцінку, яка б врахувала різноманітні ознаки і параметри, ступінь значущості і забезпечувала порівняльність об'єктів. Саме тому виникає необхідність оцінки стану і динаміки

розвитку готельного бізнесу в регіоні. Це дасть можливість скласти цілісну картину процесу розвитку регіонального ринку готельних послуг, виявити притаманні йому тенденції та закономірності в регіональному розрізі, оцінити недоліки функціонування готельного бізнесу та сформувати підґрунтя для вибору оптимального варіанта їх усунення.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Значний внесок у розробку питань побудови статистичного інструментарію та всебічного статистико-економічного аналізу розвитку готельного господарства підприємств, регіонів, видів економічної діяльності і держави в цілому зробили вітчизняні вчені-статистики. Зокрема, різні теоретичні, методологічні та організаційні аспекти цих проблем знайшли відображення у наукових працях В. Адамова, В. Анісімова, З. Бараник, О. Васечко, Е. Галицької, А. Головача, С. Герасименка, А. Єріної, Н. Ковтун, І. Манцурова, Ю. Цал-Цалко, В. Швеця та інших. Віддаючи належне напрацюванням економістів, статистиків та спеціалістів з питань функціонування і розвитку готельних підприємств, слід зауважити, що для вітчизняної статистики готельний бізнес залишається малодослідженим об'єктом. І виступає як важлива складова туризму. Вирішенню теоретичних завдань у системі управління готельними підприємствами сприяли дослідження українських і зарубіжних вчених таких як: С. Байлика, Т. Дорошенко, Л. Лук'янова, І. Мініча, Л. Нечаюк, Х. Роглева, Н. Телеша, В. Федорченко, Є. Башмачникова, Г. Бондаренко, Л. Єрохіна, Н. Кабушкіна, І. Ляпіна та інших.

Постановка завдання, суть якого зводиться до спроби обґрунтування методичного підходу до оцінки ефективності територіальної структури готельних послуг .

Викладення основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Проблема підвищення ефективності функціонування ринку готельних послуг тісно пов'язані із врахуванням особливостей її територіальної організації. Оскільки територіальна сфера організації готельної діяльності є надзвичайно динамічною, то вона вимагає різностороннього вивчення. Важливість його полягає в дослідженні особливостей територіальної організації з позиції процесу залучення території в систему суспільного функціонування. Тривалий час

вирішення питань територіальної організації готельної сфери носило тільки загальнодержавний характер. Недостатнє врахування особливостей регіонів у процесі розміщення, функціонування та розвитку засобів розміщення протягом тривалого часу призвело до накопичення складних соціально-економічних проблем [1].

Слід зазначити, що на ринок готельних послуг впливає територіальна організацію готельних послуг, експлуатацію готельних об'єктів та економічна ефективність обслуговування. Формування, споживання і відтворення ресурсів безпосередньо пов'язане з наявністю розвинутої готельної інфраструктури.

В даний час в науковій літературі не зустрічаються методичні підходи щодо ефективності територіальної організації ринку готельних послуг в регіоні. В контексті нашого дослідження доцільним буде розробити комплекс показників для територіальної організації розвитку ринку готельних послуг в регіоні, це дозволить врахувати ті специфічні риси даного ринку, які пов'язані з особливостями процесу надання та споживання готельних послуг (як товару особливого призначення). Пропонуємо розглядати територію не лише як місце розташування готельних комплексів чи скупчення споживачів, а як концентроване зосередження ресурсів простору, що перебувають у взаємодії та взаємозалежності.

В нашому дослідження, ми виділили часткові показники, які будуть відображати ефективності територіальної організації ринку готельних послуг в регіоні напрямок аналізу яких відображено в табл. 1.

Наведена методика оцінки ефективності територіальної структури регіонального ринку готельних послуг, на нашу думку, дає змогу вирішити завдання, що ставляться нами на початку дослідження.

Показник середнього радіуса готельного обслуговування споживачів дає можливість оцінити ефективність територіальної структури регіонального ринку готельних послуг з позиції доступності готельних послуг для населення. Складність умов транспортування споживачів в готельний комплекс визначатимуть оптимальне значення радіуса готельного обслуговування споживачів.

Таблиця 1

Показники ефективності територіальної структури регіонального ринку готельних послуг

Напрямок аналізу ефективності територіальної структури ринку готельних послуг	Показники	Алгоритм розрахунку показників
Аналіз та оцінка територіальної доступності готельних послуг в регіоні	1. Середній радіус готельного обслуговування споживачів 2. Повнота асортименту готельних послуг в регіоні 3. Щільність відвідувачів готелю на одиницю площі чол. \ кв. км.; 4. Щільність готельних закладів, місць \ кв. км.;	$1. \Gamma_i = \sqrt{\frac{S_i}{M_{iп}}}$ $2. K\Gamma_i = \frac{\Gamma P_i}{\Gamma P}$ $3. \Gamma_{щ} = \frac{\text{кількість відвідувачів}}{\text{площу регіону}}$ $4. \Gamma_{пщ} = \frac{\text{кількість місць готельних підприємств}}{\text{площу регіону}}$ <p> M_i - кількість готельних закладів в регіоні; S_i - площа регіону. ΓP_i - кількість готельних послуг, які отримують споживачі регіону на ринку; ΓP - комплекс (кількість) готельних послуг на ринку України. 3. $\Gamma_{щ}$ = кількість відвідувачів \ площу регіону; 4. $\Gamma_{пщ}$ = кількість місць готельних підприємств \ площу регіону. </p>

Зроблені розрахунки середнього радіуса готельного обслуговування споживачів показують неоднорідність у територіальній доступності для приїжджих готельних послуг в регіонах (табл. 2). Збільшення радіуса готельного обслуговування спостерігається у Вінницькій, Чернівецькій, Сумській, Рівненській, Кіровоградській областях.

Таблиця 2

Часткові індекси територіальної організації регіонального ринку готельних послуг

Назва області	Середній радіус готельного обслуговування споживачів	Повнота асортименту готельних послуг в регіонах України	Щільність відвідувачів готелів на одиницю площі чол./кв. км.	Щільність готельних підприємств, місць/кв. км.	Індекс ефективності територіальне організації готельних послуг
АР Крим	2,9885	0,1555	0,1447	5,6895	2,2446
Вінницька	6,0566	0,0288	0,0263	0,5899	1,6754
Волинська	4,6243	0,0382	0,0460	1,0608	1,4423
Дніпропетровська	3,1417	0,1002	0,0762	3,4222	1,6851
Донецька	3,3556	0,0638	0,0583	2,1736	1,4128
Житомирська	4,6464	0,0334	0,0271	1,5878	1,5737
Закарпатська	2,5803	0,0539	0,1024	4,2084	1,7363
Запорізька	5,2845	0,0377	0,0336	0,8762	1,5580
Івано–Франківська	3,5598	0,0274	0,0476	2,0133	1,4120
Київська	4,9198	0,0560	0,0482	0,8740	1,4745
Кіровоградська	6,7869	0,0137	0,0135	0,4428	1,8142
Луганська	2,9006	0,0420	0,3822	2,1695	1,3736
Львівська	2,1674	0,1525	0,1694	5,0758	1,8913
Миколаївська	2,8708	0,0426	0,0420	5,3980	2,0884
Одеська	3,6191	0,0996	0,0725	2,3378	1,5323
Полтавська	4,3675	0,0384	0,0323	1,0006	1,3597
Рівненська	5,3876	0,0303	0,0367	1,3086	1,6908
Сумська	5,1158	0,0236	0,0240	0,9881	1,5379
Тернопільська	3,3176	0,0294	0,0515	3,2392	1,6594
Харківська	4,4734	0,0739	0,0570	1,0379	1,4106
Херсонська	2,7483	0,0608	0,0518	7,6177	2,6197
Хмельницька	4,7597	0,0458	0,0539	0,8754	1,4337
Черкаська	3,4801	0,0425	0,0492	1,8932	1,3663
Чернівецька	3,0902	0,0304	0,1338	5,7744	2,2572
Чернігівська	3,9536	0,0447	0,0339	1,2610	1,3233

Для того, щоб оцінити ситуацію на ринку готельних послуг

щодо можливої диверсифікації готельних послуг в регіонах, необхідно, визначити повноту асортименти готельних послуг. Чим ближчим до одиниці є значення коефіцієнта, тим повнішим є асортимент готельних послуг в регіоні. Найширший асортимент готельних послуг характерний для АР Крим (18%), Одеська, Дніпропетровська, Донецька, Харківська області.

Територіальну доступність готельних закладів з найменшими фінансовими витратами і найменшими часовими затратами для гостей відображає показник щільності готельних закладів, (місць). Найвища щільність готельних закладів характерна для таких областей як Херсонська, Львівська, Миколаївська, Чернівецька, АР Крим.

Показник розрахунку щільності відвідувачів готелю на одиницю площі свідчить проте, що житлова площа номерів загалом по країні за цей період збільшилася на 193 тис.м² і становила 1313,5 тис.м². Середня площа одного номера становила 21,4 м² проти 20,9 м² у 2008р. Зростання кількості номерів та їхньої житлової площі відбулося у зв'язку із збільшенням у деяких областях кількості підприємств готельного господарства. Так, у Автономній республіці Крим кількість номерів збільшилась на 482 одиниці, або на 8,1%, у м. Києві – на 381 номер, або на 4,6%, у Львівській області – на 379 номерів, або на 9,7%, у Чернівецькій області – на 256 одиниць, або на 32,6%, у Закарпатській області – на 189 одиниць, або на 12,9%. Поряд з цим в окремих регіонах простежувалося зменшення кількості номерів, що не завжди призводило до відповідного зменшення розмірів їхньої житлової площі. Так, у Дніпропетровській області кількість номерів зменшилась на 134, а житлова площа номерів збільшилась на 1293,6 м², у Харківській області кількість номерів зменшилась на 10, а їхня житлова площа збільшилась на 486,1 м². Це свідчить про те, що підприємства готельного господарства було перебудовано та реконструйовано з метою збільшення площі номерів, поліпшення їхнього планування та створення зручніших і комфортніших умов для проживання.

Для оцінки територіальної організації готельних послуг в регіоні для подальшого їх розвитку вважаємо за необхідне здійснити групування регіонів за ефективністю територіальної організації готельних послуг. Групування регіонів здійснюється за інтегральним показником, що взяли за основу розрахунку розвитку ринку готельних

послуг в регіоні, які були розраховані в процесі дослідження подано у табл 3. Ми вважаємо, що саме ці показники дають узагальнену характеристику територіальної організації готельних послуг в регіоні.

Таблиця 3

Групування регіонів за ефективністю територіальною організацією готельних послуг в регіонах України

	Високий (2 і більше)	Середній (1,6-1,9)	Низький (1,2-1,5)
Регіони	АР Крим Херсонська, Чернівецька, Миколаївська	Віницька, Дніпропетровська, Закарпатська, Житомирська, Кіровоградська, Львівська, Рівненська, Тернопільська	Чернігівська, Волинська Івано- Франківська, Київська, Полтавська, Харківська, Хмельницька, Черкаська, Луганська, Донецька, Одеська, Сумська

Проведений аналіз дає можливість зорієнтуватися у процесах та явищах, що відбуваються в територіальній організації готельних послуг, а також висвітлюється територіальний аспект об'єктів готельного господарства регіонів. За результатами розрахунку можна відзначити, то найвищий рівень ефективності територіальне організації готельних послуг спостерігається у таких областях: Херсонській (88,2%), Чернівецькій (77,5%), АР Крим (76,6 %), Миколаївській (70,8 %) через що тут сконцентрована основна більшість об'єктів готельної бізнесу, природних, інтелектуальних та історико-культурних ресурсів, що служить в своєрідною приманкою для приїжджих в регіон.

Подальший розвиток ринку готельних послуг в регіоні, а саме зростання спектру готельних послуг та диверсифікації асортименту, збільшення середнього радіуса готельного обслуговування споживачів можливе за умови стабілізації соціально-економічної ситуації в країні, ростом доходів населення та зростанням попиту на готельні послуги в регіонах України.

Список використаних джерел:

1. Мацола В. І. Рекреаційно-туристичний комплекс України : монографія /В. І. Мацола ; Ін-т регіон. дослідж. НАН України ; редкол. : М. І. Долішній (відп.ред.). -

Львів, 1997. - С. 74

2. О.Ю.Давидова, А.І.Усіна, Готельний бізнес як один з найперспективніших напрямків розвитку України, Харківська національна академія міського господарства Научно-технический сборник №83,2008.-590с.